

LÄNSSTYRELSEN
ÄLVSBORGS LÄN
Planeringsavd
Naturvårdsenh
Björn Risinger

BESLUT

1987-10-19
Rek + mb

11.1211-265-85
04-202

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Tingvallamossen

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Naturreservatet Tingvallamossen
Kommun:	Dals-Ed
Socken:	Rölanda, Dals-Ed
Läge:	9 km SO om Dals-Ed vid länsväg 166 (bilaga 1).
Kartblad:	Ekonomiska kartbladet 9B 6g Tingvalla (9166)
Gränser:	Innerkanten av den kraftigt heldragna linjen på bifogad karta (bilaga 2).
Fastigheter och ägare:	Se bifogad förteckning (bilaga 3).
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen
Areal:	593 ha

Beskrivning av området

Myrkomplexet består av högmossen Store Tingvallamossen i NO samt kärr i anslutning till fastmarkshöjder som bildar en nord-sydlig rad öar genom myren. I dess västra och södra del ligger mossar avgränsade av kärr. Ett drag dominerat av pors går från Porsön till Lövön. Den stora mossen är excentriskt välvd med ett högt mosseplan i sin norra och centrala del.

Mossarna består av en mosaik av vegetationssamhällen (ris- tuv-, fastmatte-, mjukmatte- och lösbottensamhällen). Dominerande växter är ljung, klockljung, tuvull, tuvsäv, vitag och vitmossor, som ger mossen dess ytformer och färger tillsammans med den excentriskt utbildade ytstrukturen. I mossens kantskog växer bl.a. dvärgbjörk. Utanför mossekanten ligger en lagg med snår av pors, dvärgbjörk och odon. Vidare märks hjortron och tranbär. I kärren vid Ekön förekommer bl a klockljung och dvärgbjörk, trindstarr, strängstarr, vitstarr, kärrfräken, ullsäv och bladvass. Såväl rikare som fattigare partier framträder. Vid Lövön bildar myrlilja stora mattor. Bland ovanligare växter i myren kan nämnas kallgräs, korallrot och slätterblomma.

Med hänsyn till naturtypen är fågellivet ovanligt rikt. Sydlig ljungpipare häckar (20-25 par) liksom trana, storspov, grönbena, tofsvipa, orre, gulärta och buskskvätta.

Tingvallamossen och dess närmaste omgivningar avvattnas åt väster och söder genom

Örekilsälvens vattensystem. Fri viss vertikal dränering förekommer, eftersom myren delvis vilar på lättgenomsläppliga grusavlagringar.

Området ligger i anslutning till den mellansvenska israndzonen, på vars avlagringar väg 166 löper. Berggrunden, som framträder tydligt på flera av öarna i mossen, består av rödgrå gnejs.

Ärendets handläggning

Tingvallamossen uppmärksammades i samband med översiktlig naturinventering av Älvsborgs län. På uppdrag av länsstyrelsen genomfördes 1975 en detaljerad naturinventering av mossen.

I länets naturvårdsplan från 1976 har Tingvallamossen bedömts ha särskilt högt naturvärde. I den fysiska riksplaneringen har området redovisats som riksintresse för vetenskaplig naturvård. Till följd av detta har Tingvallamossen i den kommunala planeringen upptagits som U-område (område där fortsatt utredning erfordras). 1981 ansökte Armerad Betong Vägförbättringar AB (ABV) om undersökningskoncession för utvinning av torv för energiändamål inom Tingvallamossen. Dals-Eds kommun och Statens Vattenfallsverk ansökte 1982 gemensamt om bearbetningskoncession för utvinning av metangas ur torv samt täkttillstånd inom koncessionsområdet. Ansökan inlämnades även om tillstånd att anordna en testanläggning inom området.

Skogsdals naturvårdskrets av SNF hemställde 1983 att länsstyrelsen igångsätter arbetet med reservatsbildning för mossen.

Länsstyrelsen behandlade 1984 frågan om koncession samt tillstånd till täkt och testanläggning på Tingvallamossen, varvid ABV:s ansökan lämnades utan bifall. Utan bifall lämnades även ansökan om bearbetningskoncession samt täkttillstånd för utvinning av metangas ur torv. Länsstyrelsen gav dock med stöd av 18 § naturvårdslagen Dals-Eds kommun och Statens Vattenfallsverk tillstånd att på vissa villkor uppföra en testanläggning för täkt av torv för produktion av metangas.

Efter besvär från Statens Naturvårdsverk upphävde regeringen februari 1985 länsstyrelsens beslut i vad det överklagats. Regeringen anförde i beslutet vidare: "Av utredningen i ärendet framgår emellertid att Store Tingvallamossen såväl i den fysiska riksplaneringen som vid utförda våtmarksinventeringar bedömts vara av riksintresse för den vetenskapliga naturvården. Med hänsyn härtill bör området inte exploateras. Frågan om områdets skydd bör därför utredas. Regeringen uppdrar åt statens naturvårdsverk att inom ramen för pågående våtmarksinventering överväga behovet av särskilt skydd enligt naturvårdslagen för området. Samråd skall härvid ske med länsstyrelsen och kommunen."

Naturvårdsverket anhöll april 1985 att länsstyrelsen med stöd av sin kartering av området och fakta från inventeringen av länets våtmarker utreder lämpligt skydd och dess omfattning. Dals-Eds kommun begärde i maj 1985 att kommunen får delta i utredningsarbetet samt att samtliga berörda markägare blir kontaktade.

Sommaren 1985 informerade länsstyrelsen och naturvårdsverket berörda markägare om utredningsarbetet vid ett möte anordnat av Rölanda LRF. Ett förslag till förordnande aviserades.

Länsstyrelsen presenterade efter samråd med naturvårdsverket i november 1986 utredningens förslag för Dals-Eds kommun och berörda markägare. Efter särskilda förhandlingar med de enskilda markägarna har föreslagna gränser och föreskrifter reviderats. Markägarnas synpunkter har till största delen tillgodosetts. Ett nytt sammanträde genomfördes i maj 1987.

Markägarna har i juni 1987 förelagts att inkomma med synpunkter på det reviderade förslaget. Markägarna har i gemensam skrivelse i juli 1987 förordat naturvårdsområde samt föreslagit att tillståndsplikten för gallring och avverkning utelämnas. Dals-Eds kommun har tillstyrkt det föreslagna naturreservatet med undantag för nämnda tillståndsplikt. Naturvårdsverket har tillstyrkt förslaget i sin helhet och bedömer att förslaget väl beaktar regeringens uppdrag att överväga behovet av särskilt skydd för området.

Områdets behov av skydd

Floran, faunan och myrens orörda ytformer är känsliga för förändringar i vatten- och markförhållandena. Myrområdet bör därför lämnas för fri utveckling. På fastigheter som saknar annan tillgänglig torvmark för eventuell framtida husbehovstäkt bör några mossevikar kunna undantas från förordnande utan att områdets värden i stort äventyras. Jakten i området bör kunna bedrivas som tidigare utan att växt- och djursamhällena förändras. Skogsbruket runt myren bör kunna bedrivas med det hänsynstagande som normalt krävs enligt skogsvårdslagen. Skogsbruket på fastmarkshöjderna i myren bör med hänsyn till ekosystemet i sin helhet, den känsliga landskapsbilden och risken för skador på myren vid transporter regleras genom tillståndsplikt för vissa skogliga åtgärder. Det är därför motiverat att förklara området som naturreservat.

Länsstyrelsens beslut

Det beskrivna området som avgränsas med innerkanten av en heldragen linje på bifogad karta (bilaga 2) bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedomen om landet natur. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025) området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara naturreservatet Tingvallamossen.

Ändamålet med naturreservatet skall vara att bevara en stor dalsländsk myr med välutvecklat högmosseparti och botaniskt rika kärrdråg.

Föreskrifter för naturreservatet

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen och 9-10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att följande föreskrifter samt bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skall gälla.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom naturreservatet.

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad;
2. anlägga väg, parkeringsplats eller annan hårdgjord yta;
3. anlägga ny mark- eller luftledning;
4. anordna upplag på myrmark annat än tillfälliga virkesupplag vid allmän väg;
5. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, matjord eller torv;
6. gräva, borra, spränga eller schakta annat än för skogsbrukets behov;
7. muddra, tippa eller fylla ut;
8. dämma eller valla in;
9. anlägga nytt dike;
10. utföra trädfällning, skogsodlings- eller skogsvårdsåtgärder på myrmark;
11. sprida växtnäringssämnen eller kemiska bekämpningsmedel;
12. framföra motordrivet fordon på myrmark annat än vid nödvändig transport a) av skjutna älg b) för skogsbrukets behov eller c) för underhåll av luftledning. Transport på myrmark skall utföras så att mossen ej varaktigt skadas;
13. använda mark för militära övningar.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

14. slutavverka eller gallra skog;
15. gräva, borra, spränga eller schakta för skogsbrukets behov;
16. rensa befintligt dike.

Föreskrifter A 10 skall ej utgöra hinder för underhåll av befintliga jaktgator.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet, nämligen

1. gränsmärkning av och upplysning om naturreservatet.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. gräva upp, plocka eller insamla torv, djur, växter eller växtdelar.

Föreskriften C 1 gäller ej bär eller svamp eller sådan plockning eller insamling som utförs för undervisningsändamål.

Medför föreskrifterna A 1-16 eller B 1 att pågående markanvändning avsevärt försvåras är markägaren och innehavare av särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av staten. Ersättning med anledning av föreskrifterna A 14-16 kan endast lämnas om tillstånd vägrats eller förenats med särskilda villkor.

I särskilda fall kan länsstyrelsen, med stöd av 12 § naturvårdslagen, medge undantag från meddelade bestämmelser.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av naturreservatet

1. Länsstyrelsen skall vara naturvårdsförvaltare.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa nedanstående skötselplan.

Skötselplan

Tingvallamossen skall bevaras i orört och ostört skick. Inga skötselåtgärder skall vidtas med undantag för de anordningar som anges nedan.

Reservatets gräns	Reservatets gräns skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och naturvårdsverkets anvisningar. Åtgärden bekostas av staten.
Parkeringsplats och information	Parkeringsplats för fem bilar anläggs vid Furukullen. En markerad stigslinga iordningställs is från parkeringsplatsen till utsiktspunkten på Furukullen samt ut mot Mokullen och Kallebäcken. Informationstavla sätts upp vid parkeringsplatsen. Åtgärderna bekostas av staten. Nyttjanderätts avtal tecknas med markägaren.
Sopkärl	Om så anses behövt kan kommunen sätta upp sopkärl vid parkeringsplatsen.
Tillsyn	För tillsyn av naturreservatet svarar naturvårdsförvaltaren, som bör teckna avtal med lokal förening om regelbunden tillsynsverksamheten.
Skogsbruk	Skogsbruket får bedrivas inom ramen för naturreservatets föreskrifter och skogsvårdslagens regler om naturvårdshänsyn.
Jakt	Jakt får bedrivas utan hinder av naturreservatsbildningen.

Enligt 37 och 38 §§ naturvårdslagen gäller bland annat att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 eller 10 § samma lag kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktas ersätta kostnad som föranleds av

gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 39 § naturvårdslagen vid vite förelägga honom om att rätta vad olovligen skett. Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos tingsrätten få handräckning för att åstadkomma rättelse.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (bilaga 4).

Beslut i detta ärendet har fattats av länsstyrelsens styrelse. I styrelsens beslut har deltagit landshövdingen samt ledamöterna Rolf Agardtsson, Arne Bengtsson, Mauritz Björnberg, Ulla Carlsson, Wilhelm Gustafsson, Gunnar Högborn, Gerhard Jansson, Eskil Jinnegård, Gösta Johansson, Ingvar Karlsson, Sten Lundin och Per-Åke Olsson. I den slutliga handläggningen har deltagit förste byråingenjören Risinger, föredragande, länsrådet Åkerlund, länsassessorn Josefson, juridiska enheten, biträdande länsarkitekten Tivesten, planenheten, byrådirektören Dalbert, lantmäterienheten avdelningsdirektören Bengtsson, samt länsantikvarien Åkerström.

Göte Fridh

Björn Risinger

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Fastighetsförteckning
4. Hur man överklagar